
Biserici de lemn dispărute de pe Valea Rodnei

Elisabeta SCURTU

Cuvinte cheie: Valea Rodnei, biserici de lemn, istorie religioasă, arhitectură.

Keywords: Rodnei Valley, Wooden churches, religious history, architecture.

Arealul geografic, ce în documente și în limbajul uzual este denumit Valea Rodnei, se referă la cursul superior al Someșului Mare, zonă delimitată de munții Rodnei la nord-est și munții Bârgăului la sud-est, până la valea Țibleșului, inclusiv, un afluent al acestui râu. Numele văii vine, fără îndoială, de la cea mai veche și importantă așezare de aici, Rodna, atestată documentar la 1235 când, în cronicile rusești, se povestește despre călătoria Ducelui de Haliciu spre Ungaria care a venit pe drumul ce duce spre culmile Borsuc la minele din Rodna¹.

În 1245, regele Bela al IV-lea „însărcinează pe comitele Secuilor să ocupe teritoriul comunelor din Valea Rodnei și să le administreze după drepturile și imunitățile, pe care le-a avut acest ținut din vechime, iar din venituri să dea la tezaurul reginei anual 130 de mărci în aur”². Cu această ocazie mai sunt menționate, pe lângă Rodna, comunele: Sanct Gurgh (Sângeorz-Băi), Rebra, Nyirmezeu (Feldru), Naszod (Năsăud), Salva, Cseh (Telciu), Macold (Mocod), Zagra³. În 1475 regele Matias a anexat așezările de pe Valea Rodnei orașului Bistrița, în „Vallis Valahais” fiind amintite și comunele Hordou, Bichigiu și Runc. În 1548 este pomenită comuna Poieni, în 1552 Ilva (Mică), iar în 1603 sunt atestate comunele Găureni, Suplai, Vărarea și Leșu. Aceste așezări, împreună cu cele de pe valea Bârgăului și două localități de pe valea Șieului, Nușfalău și Sântioana, au format districtul românesc ce în documente apare sub denumirea de „Pertinentia Valahalıs”, „Depertinentia Valahica” sau „Districtus Valahicus”, spre deosebire de „Districtus Saxonicus” format din așezările săsești⁴. Această organizare s-a sfârșit în 1763 când comunele din Valea Rodnei, alături de cele din Valea Șieului, au fost militarizate. Acestea li s-au mai adăugat alte localități, însumând 44 de comune, ce formau Regimentul II român de graniță. În Valea Rodnei au luat ființă, cu această ocazie, alte șase sate: Rodna Nouă (Șanț), Ilva Mare, Măgura-Ilvei, Sâniosif (Poiana), Parva (Lunca Vinului) și Romuli (Strâmba)⁵.

Pe plan religios, până la Unirea cu Biserica Romei, aceste așezări au fost ortodoxe. În vremuri grele de restriște preoții români erau hirotoniți în Moldova, iar unii domni moldoveni au avut aici posesiuni. Ștefan cel Mare și Petru Rareș au deținut cetatea Ciceului, cu peste 50 de sate și Rodna cu 23 de sate⁶. Până în 1550 Episcopia Vadului era considerată ca aparținând Moldovei, jurisdicția ei cuprinzând și satele care erau feudele lui Petru Rareș⁷.

---

1 Pompei Boca, *Vechimea documentară a localităților din județul Bistrița-Năsăud, secolele XII-XIV*, în *File de Istorie*, Bistrița, 1971, p. 88. Suci Coriolan, *Dicționarul localităților din Transilvania*, vol. II, p. 81.

2 Pompei Boca, *op.cit.*, p. 90.

3 *Ibidem*.

4 Virgil Șotropa, *Districtul Năsăudului*, în *Arhiva Someșană*, Năsăud, 1924, nr.1, p. 6.

5 Virgil Șotropa, *op.cit.*, p. 7.

6 Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Românești din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș până în 1918*, Cluj-Napoca, 1992, p. 136.

7 *Ibidem*, p. 136-137.